

Λ Δ Ο Ξ
Π Α Ρ
Ω Ν

ΕΠΕΙΣΟΔΙΑ

της ΚΑΤΟΧΗΣ και της ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ σ' ένα ΝΗΣΙ

Α' ΜΕΡΟΣ

- I -

ΑΚΕΡΑΙΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
+ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΒΟΗΘΗΤΙΚΕΣ
ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΙΡΑ

Παραθαλάσσιο χωριό, 4-5 καφενεία στην άκρογυαλιά, βάρ-
νες τραβηγμένες έξω, δυό στά. σκαριά, έδω φημισμένοι
ναυπηγοί, ξυλεία ντόπια, στό μῶλο άραγμένες φαρόβαρ-
νες. Στο βάθος ένα βουνό μουντό κόβει τόν ούρανό καί
τή θάλασσα μονοκόμματα.

Μερικοί άντρες τραπεζωμένοι, ο καφετζής τούς φέρνει
ούζο σέ καραφάνια, κόβει δυό πλοκάμια του χταποδιού
πού κρέμεται για λιάσιμο, τά πετᾶ σέ άναμένες κλιμα-
τόβεργες σέ φουβού για μεζέ. Παλιό φωνόγραφο μέ χωνί
παίζει τήν πλάνα "Τά λερωμένα, τ' άπλυτα,." Οί άντρες
κουβεντιάζουνε:

- Ποῦ θά ρίξεις άπόφε τά παραγάδια;
- Θά ίδοῦμε τά σημάδια.. βασιλεύει όπου νά ναι ο ήλι-
ος..

"Ένα παιδί ο Μανώλης σ' ένα φαροκάϊνο άραγμένο δροσί-
ζει μέ σφουγγάρι τά σανίδια μέσα-έξω. Εσωτερικό
του καϊκιού, τέλεια τάξη ^{ΤΑ ΧΤΑΠΟΔΙΑ} σύνεργα φαρικῆς: πανέρια πα-
ραγάδια, καμάκι, άπόχη, κολοκύθες, φανάρι, έξω άγκυρα,
σκοινιά. Τό παιδί μέ κέφι σφουγγαρίζει καί βλέπει γύ-
ρω-γύρω.

Παίρνει ένα βούκινο κάτω άπ' τήν πλώρη, τό βουτᾶ στή
θάλασσα, τό παίζει άκούει ο πατέρας:

- Σνιασμός. ^{ΣΤΑ ΚΕΦΑΛΙΑ ΟΤ ΣΙΟΒΙ} τράβα πέ τῆς μάνας σου νά χει τό ντουρβᾶ έ-
τοιμο, είμαστε για τό βουνό πριν τό χάραμα, δέν άκούς,
άνόμα έδω είσαι;

-θά ῥθω καί γώ;

Δέν παίρνει ἀπάντηση. Τραβᾶ τό παλαμάρι, πηδᾶ ἔζω καί παίρνει δρόμο.

Αὐτοί στό καφενεῖο:

- Πᾶς στά βώδια, εἶναι σειρά σου;

- Ναί, ~~σειρά μου.~~

Ὁ ἥλιος βασιλεύει καταμεσίς στό πέλαγο, οἱ ἄνθρωποι; τά πράγματα ὅλα στή θέση τους, τό καθετί μέ τήν ἀξία του, μέ τήν οὐσία του... εἰρήνη.

-2-

Τό σπίτι στό χωριό, ἐσωτερικό ~~τέλειο~~, πεντακάθαρο, ἀκόμα δέν ἔφεξε, ~~λάμπα πετρελαίου κρεμασμένη, στό τζάνι λίγη φωτιά καί μπρίκι τοῦ καφέ.~~ Ἡ μάνα πάει-ἔρχεται σοβαρή σάν ^{καφε-ορ} ἰέρεια, ἐτοιμάζει τό δισάνι, καρβέλι ζυμωτό, ἐλιές σέ κλειδοπίνακο, σῦνα ξερά, μύγδαλα, δυό ρόδια, πετσέτα, ~~στή γωνιά δεμένο τ'ἀλάτι, ἐντύπωση: λιτότητα καί περιποίηση.~~

- Εὐπνα τό γυιό σου, ξανακοιμήθηκε... θά μᾶς γελᾶ κι ὁ ἥλιος.

- Ποῦ πᾶς δίχως καφεδάκι; Ἀκόμα χριστιανέ μ'ὁ ἥλιος θέλει δυό ὥρες νά σιάσει... πῆρες κριθάρια τῶν μουλαριῶν;

- 3 -

Σιοτάδι ἀνόμη, δρομάκια τοῦ χωριοῦ καλυτερίμι, πέταλα καί καρπανάκια τῶν δυό μουλαριῶν, σαλαγίσματα "ντέ βρέ.."

"ἔζω.." ἀκούγεται κουκουβάγια, ἕνας γιωνής, λίγο-λίγο φέγγει. Περνοῦνε πρῶτα τούς ἐλαιῶνες πεζοῦλες-πεζοῦλες, φτάνουνε τά ~~πεῦνα~~ ^{στ} ἔπειτα δάσος πυκνό, δέντρα κομένα καί δίχως κλωνάρια, "τά βουβά" λέει ὁ πατέρας, ξυπνοῦνε πουλιά, κουδουνίζουνε ἀπό μακριά κοπάδια, γαυγίσματα.

- Κουράστηκες, στάθηκες;

- "Ἐτσι δά εἶναι κάθε μέρα; εἶπε ὁ γυιός ~~θα~~ μαγεμένος.

- 4 -

- Παραπάνω τελειώνει τό δάσος, τέλεια γύμνια, γιρεμνά, ἴσα-ἴσα

φαίνεται τό ~~μονοπάτι~~, κατρακυλούνε πέτρες όπως περ-
νοῦνε τά ζῶα, τά τραβοῦνε ἀπ'τό καπίστρι, ἀγκάθια
πού τά 'χει πλαγιάσει ὁ ἀέρας κατ' φῶς ^{λαξο} ~~πλάγιο~~, στήν
κόψη μιανῆς κορφῆς βώδια σάν πελεκημένα ^{πῶν} σέ πέτρα ~~κα~~
~~ἕνας ταῦρος~~.

- Νά τα, μέ τόν ἥλιο σκαρίσανε.. νά καί τά δυό γελά-
δια τοῦ μπάρμπα Σερέτη, ^{καί} νά τά δαμάλια τους.. μπρέ
μοιασίδι μέ τή μάνα τους.. κι ὁ Μελίσης, ἄιντε μω-
ρέ ὄμορφε Μελίση, αἰδέες καμάρι καί βίγλισμα..φυτσό-
τονε..

Ὁ γυιός ἀναυδος, ἀνεξήγητη συγκίνηση.

- Μπρός στήν Περδικιόβρυση θά τά μετρήσομε..

- Σᾶς ξεφεύγει κανένα; ^{καί παχίφα}

- Κούφια ἡ ὥρα.. τή Λαμπρή χάθηκε τοῦ Χατζηστάμου ὁ
μονοκέρατος, ποιός ξέρει, παλέφανε μ'ἄλλον ντανά καί
ντροπιάστηκε, μυῖγα κακιά τότε κέντρωσε-μεγάλη ζη-
μιά.. ✓

Τά βλέπετε; Πιάσανε ἀπό τώρα τό βάρος τους, πρίν
τοῦ Χριστοῦ, στήν ὥρα τους..

- Θά τά σφάξετε;

- "Ὁχι θά τ'ἀφίσομε.. ντάν καί κάτω μέ τό γηρᾶ.. δέ
πιάνονται αὐτά.. ἕνα κρέας νόστιμο.. πρώτη τιμή.

- 5 -

- Τό σχολεῖο τοῦ χωριοῦ, μιά τάξη σειρές κεφάλια τῶν
ἀγοριῶν κουρεμένα ἢ ἀχτένιστα, κεφάλια κοριτσιῶν κα-
λοχτενισμένα, πλεμένα νοτσιδάκια, κάποιο διάβασμα ρυ-
θμικό, βαρεμάδα, ὁ Μανώλης μέ τό κεφάλι στό θρανίο
μισοκοιμᾶται, ὄνειρεύεται τά βώδια, ὁ γείτονας τοῦ
δίνει μιά σβερκιά, ὁ δάσκαλος πλησιάζει, πάνω στήν
ὥρα χτυποῦνε καμπάνες ἀσταμάτητα μιανῆς ἐκκλησίας ἔ-
πειτα κι ἀλληνῆς ἔπειτα ὅλες μαζί "τί τρέχει;".

"Δάσκαλε νά ἐξέλθω;" .. "Δάσκαλε στεῖλε μας νά ἴδοῦμε" ..
Μερικά παιδιά πηδοῦνε ἀπ' τὰ παράθυρα, τά κορίτσια μα-
ζευτήκανε κοντά στήν πόρτα τρομαγμένα, δυό ἀγόρια γυ-
ρίζουνε λαχανιασμένα "πόλεμος .." Τό πρόσωπο τοῦ Δα-
σκάλου ἄσπρο, ~~βγαίνουνε ὅλοι ἔξω~~, ἡ τάξη ἄδειασε ..

- 6 -

- Στό μεγάλο καφενεῖο, οἱ ἄντρες διαβάζουνε τό τοιχα -
κολλημένο διάταγμα τῆς ἐπιστράτευσης, ~~παραγγέλνουνε ἀ-~~
~~διάκιοπα οὔζο, κρασί,~~ παρουσιάζεται ὁ Δήμαρχος, θέλει
νά βγάλει λόγο, τόν κόβουνε, τόν κερνοῦνε, ~~σφυρίζει~~
τσουγγρίζουνε, ἀγωνία καί πικρό κέφι, ἕνα ^{βαπόρι} ~~βαπόρι~~ πού
ἦρθε νά πάρει τούς στρατευμένους, ὀλόκληρο τό χωριό
~~στό πόδι~~, ^{βουκ} ~~κατεβαίνει~~ στή θάλασσα, ~~εὐθυμία καί ἀπελπι-~~
~~σία.~~

Στό μῶλο οἱ γυναῖκες ἄκη-ἄκη κλαῖνε ὄρθιες.

- Σιάστε κακορίζικες τούς γρουσουζεύετε ..

Κι οἱ ἄντρες ὄρθιοι ^{Μω} στή μαούνα πού τούς μεταφέρει στό
βαπόρι. Ὁ πατέρας τοῦ Μανώλη τραβᾷ ὄξω τό φαροκάϊνο
του, δυό γέροι τόν βοηθοῦνε πρόθυμα, τή στερεώνει βια-
στικά μέ πέτρες, σηκώνεται ἀγκαλιάζει τήν πλώρη καί
τή φιλά, φεύγει τρέχοντας, φιλά τή γυναῖκα του καί τά
δυό παιδιά, πηδᾷ μέ τούς τελευταίους. Τό καράβι σφυ-
ρίζει τρεῖς φορές.

- Πᾶμε ν' ἀρμέξομε λέει ὁ Μανώλης αὐστηρά τῆς ἀδελφῆς
του Γιασεμώς, εἶναι ἀρχηγός οἰκογενείας τώρα ..

- 7 -

Ἐένο λιμάνι, ἕνα ἱστιοφόρο ξεφορτώνει φορτεῖο κρυφά,
τέσσερις ἔφεδροι φυγάδες ἀπ' τό μέτωπο, κουρελῆδες βά-
λανε στή μέση τόν καπετάνιο.

- Ακόμα είναι πόλεμος, θέλω άδεια, για τήν ψυχή μου ταξιδεύω;

- Τί ζητάς; Μας βλέπεις.. άπ'τό μέτωπο ήρθαμε άπ'τήν 'Αλβανία περπατώντας.. άμα φτάσομε θά σοῦ δόσομε λάδι..

-Πόσους ντενεκέδες, τί ~~όξυτήτα~~; θέλω καί τά δυό τουῦτα ζευγάρια τ'άρβυλα.. καλά είναι.

'Ο ένας στρατιώτης ξετυλίγει ένα τσουβαλάκι πού βα - στοῦσε παραμάσηλα, βγάνει ένα πράμα δεμένο μέ σπάγ - γους, είναι αυτόματο, μέ μιᾶς τό στρέφει πρός τόν κα - πετάνιο, τόν πλησιάζει, φωνάζει στούς άλλους.

- Μπᾶτε μέσα, ὅλοι μπρός..

'Ο καπετάνιος μελάνιασε, ξεφωνίζει: "δέν έχω πετρέ - λαιο".

- Μέ τό πανί, ἴσα τό πανί, ~~ληστή~~" Πηδοῦνε μέσα οἱ άλλοι, ὁ ένας κουτσός μέ δεκανίκι βιάζεται "μή μέ παρατῆστε". 'Ο στρατιώτης μέ τό ὄπλο περνᾶ τό σανίδι τε - λευταῖος μετά τόν καπετάνιο, μετά τό ναύτη.

- Κόψε τίς ρεμέτζες, νά μαχαῖρι, βίρα τήν άγκυρα.. ~~βίρα~~, ἴσα φλόκο, κάτι ξέρομε, ~~στό~~ ^{α-τιν} τιμόνι Παναγιῆ, ~~κάτι ξέρο - με..~~

- 8 -

Δρόμος πρός τό χωριό, γυρίζουνε οἱ τέσσερις ἔφεδροι, ἔχουν προσκολληθεῖ κι άλλοι κι ένας τυφλός.

- Θά μποῦμε στό χωριό ένας-ένας, άν πάρουνε οἱ γυναῖ - κες εἴδηση θά γυρεύουνε ἡ καθεμιά τό δικό της..

Σέ μιά στροφή απόσπασμα ἰταλικό, ἔρχεται νά κάνει ἔ - λεγχο, ταραχή, ὀργή.

- Αὐτούς μωρέ δέν τούς νικήσαμε π'ανάθεμά τους, ~~ανά - θεμα ὅποιοι μάς προδόσανε..~~

Ο τυφλός εν τῷ

Αὐτός μέ δεμένο κεφάλι "τί βλέπετε, τ'εἶναι;
-Κάλλιο ἐσύ πού δέ βλέπεις ἀδερφέ, κρῖμα τά μάτια
μας, κρῖμας τά πόδια μας λέει ὁ κουτσός, ἀκουμπᾶ
σ' ἓνα τηλεγραφοῦλο κλαίει σά μωρό. Πάνω στήν ὥρα
περνάει ἡ μάνα τοῦ Μανώλη κι ὁ Μανώλης μέ τσάπες
στόν ὦμο σταματοῦνε, ἡ μάνα σέρνει φωνή "φυρίσατε;"
τρέχει ἀγκαλιάζει τούς πρώτους "ποῦ, ναι οἱ ἄλλοι,
ἔρχονται; Τόν Ξενοφῶν τόν εἶδατε;"
Τό ἀπόσπασμα πλησιάζει, δίνει διαταγή ἓνας δεκανέ-
ας νά σκορπίσουνε "βία, βία.." Ὁ Μανώλης κάνει πώς
δέν ἀκούει, ὁ Ἰταλός πέφτει πάνω του τότε χαστου-
κίζουνε, προχωροῦνε οἱ ἔφεδροι ἔτοιμοι ν' ἀρπαχτοῦ-
νε, πετιέται στή μέση ἓνας ^{Ιταλός} Ἰταλός ἔξαλλος, μαλλώ-
νει τούς ἄλλους δείχνει τούς τραυματίες, στέκει προ-
σοχή τούς χαιρετᾶ στρατιωτικά "τραβᾶτε βία, βία.."

- 9 -

-Πεῖνες, δρόμοι τοῦ χωριοῦ, καφενεῖα ἔρημα, Τό σπι-
τι τοῦ Μανώλη καί τῆς Γιασεμῶς συφοριασμένο, ἄδεια
ράφια, κάθε λογῆς ἄδεια δοχεῖα. Ἡ Γιασεμῶ ἀδειά-
ζει ἓνα καλαθάκι χόρτα:

- "Ὅλο ραδίκια καί ζωχούς καί πολλά μυρώνια, πῆγα
ὡς τή Σπηλιά.. ἔ καί νά βρῖσκεται καμιά κουταλιά
λάδι στό πυθάρι.." Πάει ταρακουνᾶ τό πυθάρι, γυρί-
ζει ἀνάποδα τή ροή, ἄδικα.. Ὁ Μανώλης ἀνεβαίνει ἀπ'
τό ντάμι "..ὁ Κοκκίνης πρίστηκε δέν εἶναι γιά ζωή.."
Ἡ Γιασεμῶ ἀναστενάζει "ἄχ μουλαράκι μας παντάξιο.."
Ἡ μάνα βουβή ἀπελπισμένη πάει -ἔρχεται τώρα μέ ἄ-
δεια χέρια σάν παραλογισμένη, φέρνει δυό πιατάκια,
στρώνει μιά πετσέτα "φέρε καί τό δικό σου καλέ.."
"δέν πεινῶ.." Τά παιδιὰ πηρουνιάζουνε χορταράκια νε-

ρόβραστα "Έ μωρέ λαδάκι εύλοημένο.." άναστενάζει σά με-
γάλη γυναίκα ή Γιασεμώ, "σέ βλέπομε όνειρο.." λέει ό
Μανώλης. ~~Που το~~
"Ονειρο: ~~Πυθάρι γεμάτο, άντλοϋνε~~ ^{χειρτες} μέ τό μαστραπά, ^{ξεριχνει} τρέχει
τό λάδι σέ τσουκάλι, σέ τηγάνι, σέ πιάτο μέ φασόλια, σέ
ντοματοσαλάτα, ~~λιομάζεμα κλώνοι φορτωμένοι, γέρινοι πορ-~~
~~μοί,~~ χέρια πού μαζεϋουνε, πανέρια, κοφήνια γεμάτα, σέ
λιοτρίβι, ~~σέ~~ πέτρες τοϋ μύλου, τσόλια, πυρήνας, στή φω-
τιά φήνουνε φρυγανιές καί τίς βουτοϋνε στό λάδι. 'Ο Μα-
νώλης καταπίνει τό σάλιο του, ή Γιασεμώ: "τρῶε βρέ, άμα
κρυώσουνε δέν τρώγονται.." ό Μανώλης σηκώνεται "χόρτασα..

- IO -

Λιοτρίβι, άπ' έξω σιοπός 'Ιταλός έφ' όπλου λόγχη, μερικοί
χωρικοί μπαίνουνε - βγαίνουνε σκουντούφληδες περνά κι
ό Μανώλης άπό μακριά σά λαγός, τραβά στούς έλαιῶνες,
σέ σιοίνα μέσα είναι κρυμμένα δυό καλαθάκια έλιές,
τίς κοπανίζει άνάμεσα σέ δυό πέτρες πλατιές, τίς χώνει
μέσα σέ 2-3 κάλτσες παλιές, τίς στίβει σ' ένα μπουκάλι
πού τ'όχει στό μανίκι του, γυρίζει στό χωριό, κυττάζει
πίσω του.

- II -

Παλιός μύλος, μισογκρεμισμένος, νύχτα, τέσσερις νέοι συν-
εδριάζουνε:

" Λοιπόν αποφασίσαμε, τά έξη όρεινά χωριά, πρώτη έκδή-
λωση στό Πανηγύρι τοϋ 'Αρχαγγέλου τοϋ Βροντά καί πρῶ-
το μήνυμα στό λαό ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ, θά ύαι πολυγραφημένη κι
ή προκήρυξη, ^{ήρθε σην} στήν 'Αθήνα κυκλοφόρησε υπόδειγμα, συνθή-
ματα: οϋτε μπουκάλι οϋτε σακί άπ' τή σοδειά στόν κα-
τακτητή, συνεργάτες καί καταδότες θά τιμωρηθοϋνε- άς
τό ξέρουνε, κάθε πατριώτης νά όπλιστεϊ, όπλα θά κλέ -

φομε, θά τά κρύφομε ὅσα βρίσκονται, παντοῦ, κι ἕνας παλιογκράς χρειάζεται. Τ' ἄλλο πρόβλημα : ἡ πεῖνα, συντρόφοι τί προτείνετε;

- 12 -

Τό πανηγύρι σέ ὄρεινό χωριό, φτώχεια, βαριά καρδιά, γυναῖκες, ἄντρες ἀραιοί πᾶνε στήν ἐκκλησιά, μαδημένες μερσινιές χάμω στόν αὐλόγυρο, δύο σημαϊτσοες χαρτένιες καρφομένες στό κἀγγελο, ἀκούγονται οἱ φάλμωδιές. Ἀπό δύο σοκάκια στ' ἀκρινά σκαλιά τῆς πλατείας παρουσιάζονται ἀντάρτες, σοβαροί μά καί περίχαροι, ἄλλοι φοροῦνε παλιές στολές, ἀρβῦλες, ἄλλοι ὅπως-ὅπως ντυμένοι καί ζωσμένοι φυσίγγια σταυρωτά, μέ κανένα δίκωχο ἢ μαντήλι στό κεφάλι, διάφορα ὅπλα καί χωρίς ὅπλα. "Ἐμπληξη, μούδιασμα, μιά φωνή σά στριγγλιά "ζήτω", ἄξαφνος ἐνθουσιασμός, γιά πότε μαζεύεται ὅλο τό χωριό, ἄδειασε ἡ ἐκκλησία βγαίνει στήν πόρτα ὁ παπᾶς μέ τ' ἄμφια καί τά ξαφτέρυγα, εὐλογᾷ "πιάστε ἄλλον ἦχο" λέει στούς φάλτες, φέλνουνε "τό ὑπερμάχω". Ἐρχεται ὁ καπετάνιος: "Μέ τήν εὐχή σου δέσποτα, ὅτι ἔχεις νά πῆς λέγε νά ποῦμε καί μεῖς τά δικά μας. Πατριῶτες, συγχωριανοί, φέρνομε μήνυμα γιά λεφτεριά, ὁ ἀγῶνας ἀνοίγει, πολεμοῦμε τό δουλωτή, τό φασίστα κατακτητή, ὅπου βρεθοῦμε, ὅπως μπορούμε, δέ χωρᾷ ὑποταγή μή γελαστῆτε, θά νικήσωμε εἶναι ἀγῶνας δίκαιος ἀγῶνας τοῦ λαοῦ. ." Κάποιος ἔτρεξε κι ἔφερε ὄργανα σαντούρι καί κλαρίνο, καθίζουνε στό πεζούλι "μπρός πιαστῆτε, μπρός ἀργά, τά παιχνίδια, παίξετε κε καμαρώτα. ." Ἐνας καλός χορευτής ἀντάρτης μπαίνει μπροστά, χορεύει τσάμικο μέ σοβαρό καί πάθος συγκρατημένο, ἐπιφωνήματα "γειά σου ἀετέ" " πρῶτος

καί σά λεφτερωθοῦμε.." γέλια, δάκρυα, μερικοί φοβι-
σμένοι τό στρίβουνε, φτάνει ἄξαφνα ὁ Μανώλης σκασμέ-
νος ἀπ' τήν τρεχάλα: "Οἱ Δαφνιῶτες μέ στείλανε, ~~ἡ ὄρ-~~
~~γάνωσή,~~ πλακῶσαν ἀποσπάσματα δυό λόχοι καί ἄνω, ἀπ'
τόν ἀμαξητό, στρατός καί μαυροτέτοιοι.."

Κόβεται ὁ χορός, ἕνας μονάχος συνεχίζει σά μεθυσμέ-
νος "εἶναι ἀνόμα δυό γῦρες..". Ὁ καπετάνιος διατά-
ζει αὐστηρά "συνταχθῆτε". Πιάνει ὁ Μανώλης τόν Καπε-
τάνιο ἀπ' τό λουρί τοῦ ζωστήρα, τόν παρακαλᾷ "πάρτε
με καί μένα.. ἔχω καί τό δίκανῶ τοῦ πατέρα μου.."

- Ποῦ εἶναι ὁ πατέρας σου;

"Ἐνας ἀντάρτης, ὁ ^{Στέλιος} Φώτης, ἀπ' τό ἴδιο χωριό μέ τό Μα-
νώλη ἀπαντᾷ:

"Ὁ πατέρας του θῦμα πολέμου, καλός ἄντρας κι αὐτός
καλό παιδί, ἄς τοῦ δώσομε κείνη τήν ἀραβιδίτσα λέω
καπετάνιο, κάτι θά κάνει θά μᾶς χρειαστεῖ.."

Φεύγουνε βιαστικά ὅλοι, ὁ Μανώλης πίσω ἀπ' τόν Φώτη,
~~σκόρπισε ὁ κόσμος,~~ ἡ πλατεία ἔρημη.

- 13 -

Δρόμος ἀμαξητός, στροφή ἀνάμεσα στή θάλασσα καί τά
βράχια, ὁ Φώτης κι ὁ Μανώλης μέ τά ὅπλα σιοποί.

- Στό δαίμονα κι ἡ θάλασσα, ἀπόψε διάλεξε καί τοῦτος
ὁ γραῖος νά φυσήξει.. λέει ὁ Μανώλης.

- Ξαναπέ τά σήματα, ὕστερα τά παράπονά σου στό θεό.

- Τρεῖς περιστροφικές: φανήκανε, δυό: πήρανε τή στροφή,
μιά καί μόνη δόστε φωτιά, στόχος: τά θωρακησμένα στήν
ἀρχή τῆς πομπῆς, στά ντεπόζιτά τους ἀνάμεσα στίς δυό
μπροστινές ρόδες, οἰκονομία στά πυρομαχικά.

- ~~Κάνομε κι ἄλλο τίποτα..~~

Μηχανές φουλάρουνε στόν άνήφορο, φάροι σιεπασμένοι
ανάβουνε σβήνουνε ακούγονται τά σήματα ~~σε τρείς χρό-~~
~~νους~~, ό Φώτης κι ό Μανώλης ξεπετιοῦνται πρός τό δρό-
μο, ~~όλόκληρη διμοιρία~~ ^{ακτάρτι} ξεπήδησε ^{χύν} άπ'τό ρουμάνι, πυροβο-
λισμοί πυκνοί, ό Φώτης σαλτάρει καί στέκεται καί στε-
κεται καί πάλι τρέχει μέ πήδους, ό Μανώλης βαστᾶ τ'ό-
πλο του στό ένα χέρι καί ~~στριφογυρίζει~~, μέ τ'άλλο βα-
στᾶ μιά χειροβομβίδα " βρέ βῶδι θά κοματιαστεῖς." Πο-
λυβόλα Ιταλικά ρίχνουνε περιστροφικά ένα θωρακισμέ-
νο πίσω πίσω πήρε φωτιά, οί άντάρτες ^{πείχονταν} τό τουμπάρουνε
στή θάλασσα, ^{αρκέτοι πῶς συνοδοί} σηκώνουνε πάνω τά χέρια πολλοί συνοδοί.
- Σέ ποιό φορτηγό βρέ εἶναι τά όπλα; ό Φώτης στριγ-
γλίζει, φοβερίζει έναν δεκανέα μέ μαῦρο σκουφί, "μί-
λα", σέρνεται χάμω αὐτός κρύβει κατάστηθα ένα όπλο -
πολυβόλο, ρίχνει τοῦ Φώτη μιά ριπή, αὐτός διπλώνει
καί ξεδιπλώνεται σά λαβωμένο φεῖδι "πάρτε του το, δι-
κό μου τ'όπλοπολυβόλο..". Πιάνουνε ~~τάρα~~ οί άντάρτες
τό φαράγγι, ~~άρπάζουνε~~ ^{σπάζουνε} στά χέρια κασσόνια, κάσσεσ, ό-
πλα πεταμένα καί 5-6 πληγωμένους. 'Ιταλοί πληγωμένοι
βογγοῦνε, "άφῆστε τους ~~κάνα-~~ ^{δύο} παγούρια νερό," δί-
νει διαταγή ένας άντάρτης ~~βαθμοφόρος~~, αὐτοκίνητα ^{δε} ~~έδω-~~ ^{στῆ}
~~έκεῖ~~ ^{σε} ~~σιγοκαῖνε~~, ή ἐπιχείρηση ^{δε} ~~βάσταξε~~ ^{στῆ} λιγότερο ~~από~~
σή ώρα.

- 14 -

Στάση στό δάσος, οί άντάρτες ~~ξαπλωμένοι~~ ^{σκαμνη} άνάσκειλα,
μπρούμιτα, καθιστοί, ~~ἀκουμπιστοί~~:

- Τώρα ~~όπλίζουμε~~ ^{σπάζουμε} ~~δύο~~ διμοιρίες ~~ἀκόμη~~.

- Ναί οί μισοί θά βαστοῦνε όπλα, οί άλλοι μισοί μακα-
ρόνια.

- Τί λές μωρέ, μακαρόνια ἔχουνε οἱ κάσσεσ ;
'Ο Μανώλης: "Τούς πήραμε ὀπλοπολυβόλο, ἐγώ κι' ὁ
^{ΣΤΕΛΙΟΣ, ὁ ΣΤΕΛΙΟΣ} Φώτης, πληγώθηκε, τό βαστᾶ ὁ ἀρχηγός..

"Ἐνας ἀρχηγός περνᾶ περιπολία.

- Τά τσιγάρα σας στίς χουῖφτες προσοχή, κερνᾶ ὁ
Μουσολίνι καθέννας ἀπό τεσσερα..σβύνετα τ'ἀποτσι-
γάρα καλά.

- Πού ἀποτσιγάρο, τίποτα δέν ἀπομένει..

- Τό βῶδι τοῦτο τά πετᾶ μισά, δέν ξέρει..

- Αἴντε σηκωθῆτε τραβοῦμε ..τά μουλάρια θά κάνουνε
δυό δρόμους ὡς τό λιμέρι πρίν φέξει, κουράγιο ἐ-
σεῖς καί τά ζά, τά τρία ὀρεινά χωριά εἶναι ὑπεύθυ-
να γιά τούς τραυματίες, ξέρετε τίς σπηλιές, τίς
κρύφτρες.

- 15 -

Πολύ ἀπότομο στενό μονοπάτι, ὁ Μανώλης κι ἄλλος ἕ-
νας ἀντάρτης σηκώνουνε τό Φώτη πάνω σέ κλαριά στυ-
ρωτά, σταματοῦνε κάθε τόσο καί συνεχίζουνε τρεχάλα,
γλιστροῦνε στόν κατήφορο, περνοῦνε ξυστά γκρεμνά,
φτάνουνε σέ μιά τρύπα ὅσο ἐνοῦς φούρνου τό ἀνοιγμα,
μπαίνει πρῶτος ὁ Μανώλης, σέρνοντας τραβοῦνε μέσα
τόν τραυματία. Τό ἐσωτερικό μεγάλο, θεοσκότεινο, τόν
ἀποθέτουνε, πέφτουνε χάμω ξεθεωμένοι. Μέσα - μέσα τρέ-
χει νερό..

Κατεβαίνουνε τρέχουνε μπρούμιτα πίνουνε, ραντίζουνε
τό κεφάλι τους, ἔρχονται στό ἰσωματάκι ὅπου ὁ Φώ-
της κείτεται ἀναίσθητος. Βγαίνουνε καί τοῦ κουβαλοῦ-
νε ἀγκαλιές φτέρες, τόν βολεύουνε. "Ἐύπνα μωρέ Φώ-
τη ἐδῶ εἶναι σιγουριά..", τοῦ βάζουνε μιά πέτρα κά-
τω ἀπ' τό κεφάλι, σκίζουνε ἀπ'τό πουκάμισό του ἕνα

κομάτι, τυλίγουνε σπέρτα ένα κουτί, χώνουνε ανάμεσα
σέ δυό πέτρες ένα κλωνί κρεμνοῦνε πάνω τό περίστρο-
φό του, πολεμοῦνε νά τοῦ βγάλουνε τά ποδήματά του ,
ἐκεῖνος βογγᾶ καί παραληρᾶ.

- Μή βρέ, μή ποδήματα, ὀλοκαῖνουργία ποδήματα...βρέ
σεῖς ποῦ εἶναι τ' ὄπλοπολυβόλο...

- Θᾶ ξανάρθομε σέ δυό μέρες , ἀκοῦς; Κάτω- κάτω τρέ-
χει νερό, ἀκοῦς, νερό..

Τοῦ δίνουνε νά πιπιλίσει ένα κουρέλι ἀπ'τό ἴδιο που-
κάμισο καλά μουσνεμένο, ἀναστενάζει .

Αὐτοί μέ μιά πέτρα βαριά φράζουνε ἀπ' ὄξω τήν τρύπα
καί φεύγουνε.

Τέλεια ἡσυχία, κάθε τόσο σταλαματιές πέφτουνε.

- 16 -

"Ένα διάσελο τοῦ βουνοῦ παρατηρητήριο. 'Αντάρτες σιά-
βουνε χαρακώματα, σωριάζουνε πέτρες, χῶμα νά ταμπου-
ρωθοῦνε. Παρακεῖ ἕνας βαθμοφόρος παρατηρεῖ μέ κιάλια,
μεταδίδει ὅ,τι βλέπει κι' ἕνας τηλεφωνητής ἐπαναλαμ-
βάνει σέ συσκευή τηλεφωνική φορητή.

... Φορτώνουνε τά φορτηγά.

'Επανάληψη.

... Τραβοῦνε πρός τούς ἐλαιῶνες, εἶναι κι' ἄλλα ἐκεῖ,
καμουφλαρισμένα.

'Επανάληψη.

- "Ας ἦτανε... ἄχ δέν ἦτανε νά μπροβάλει κάνα ἀεροπλά-
νο... ἀναστενάζει ἕνας σιοπός, " Ένα καί μόνον στήν ὤ-
ρα πάνω .."

"Άλλος ρωτᾶ : "Ξεφορτώσανε Πυροβολικό;"

- Κάτι μουσαμάδες. Κάτι σιεπάζουνε μπορεῖ ὄλμους, μπο-
ρεῖ πολυβόλα, ἔτσι δείχνουνε.

Ἐπανάληψη

Ὁ σκοπός ἀντάρτης: "Παλιόσκυλα...καταραμένοι"

"Ἄλλος: "...θά πληρώσουνε πάλι τή νύφη τὰ χωριά.."

Τώρα ὁ τηλεφωνητής ἀκούει διαταγές ἀπ'τὴν ἄλλη ἄκρη:

- Μάλιστα κι ἀπ'τίς δυό μεριές, ἀκροβολισμένοι, ἀπὸ Διάσελο μέ κατεύθυνση πρὸς Κακοπάτημα, σύμφωνα...νά κερδίσετε 2-3 ὥρες πορεία ἔσεῖς, σύμφωνα .. ἔπειτα θά περάσομε τίς γραμμές τους νύχτα..ξέρομε, δυό-δυό, στήν ἀνάγκη ἕνας-ἕνας, εἶπαμε, σᾶς ἀκούω..ἔχομε σφαῖρες, μετρημένες καί σημαδεμένες, δέν πάει χαμένη καμιὰ, εἴμαστε 8 κι'ἐγώ 9 .. μάλιστα.

Πετιέται ὁ Μανώλης: "Ἀνάφερε τόν πληγωμένο στή σπηλιά, νά πάει κανεῖς μας... αὐτός πού πῆρε τ'ὄπλοπολυβόλο, στήν ἐνέδρα, μίλα τους βρέ.."

- Κόψανε..

- 17 -

Ὁ Φώτης μισοξυπνᾷ, φωνάζει:

- Ποῦ'ν τό νερό βρέ σεῖς; Βρέ συντρόφια ποῦ εἴσαστε; ... Τό πολυβόλο..

Ἡ φωνή του κόβεται, λαχανιάζει μά εἶναι δυνατὴ ὀργισμένη, ἀντιλαλεῖ στή σπηλιά, κάνει νά σηκωθεῖ ξαναπέφτει, πιάνει τό σαγόνι του "πόσω μερῶ γένια; " κάνει νά μεταγυρίσει, σκύβει πιάνει τό πόδι του ξερό, ἀσήκωτο, πέφτει πίσω ἀπελπισμένος, τόν πλακώνει φόβος, ψηλαφίζει γύρω-γύρω, βρίσκει τό κουτί τὰ σπύρτα τυλιγμένο, ἀνάβει ἕνα τό χέρι του τρέμει, τό σηκώνει μέ τὰ δυό χέρια, βλέπει ἕνα γύρω: "σπηλιά", σβύνει τό σπύρτο, ἀνάβει ἄλλο βιαστικά, βλέπει τό πόδι του δεμένο στό ἄγριο ξύλο, ξαναπέφτει ἀνάσκειλος "ξεγράφτηκα.." ~~ζαλίζεται~~. Ἀκούγεται ὕστερα μιὰ κουκου-

βάγια, χασκογελα̃ κάνει τή φωνή της "είναι μέρα ή νύχτα;" πιάνει τό σταματημένο ρολόϊ τοῦ χεριοῦ, τό τραβᾶ, τό πετᾶ στό χάος, τό τάνι πού ἔπεσε ἀργεῖτ ν' ἀκουστεῖ "ἔδῶ μωρέ εἶναι χάος.." ἀνασηκώνεται μέ πεῖσμα, σέρνει τό πόδι του, βογγᾶ "ποῦ'ναι τό νερό πού λέγατε.." ἀφουγκράζεται, σέρνεται πρὸς τήν ἀόρατη πηγὴ λίγο νερό γιαλίζει, τραβιέται, βογγᾶ, πέφτει μέ τά μοῦτρα, ρουφᾶ καί καταπίνει ἀχόρταγα, γυρίζει πίσω, σφώνει τίς φτέρες καλλίτερα, ξανατυλίγει τά σπέρτα, κλαίει,. Καί πάλι ταραάζεται, βρίζει τόν ἑαυτό του "κλαῖς παλιόσκυλο.. θά πεθάνεις κακομοίρη.. ~~ἔδῶ, ἔδῶ...~~" ἀνάβει κι' ἄλλο σπέρτο, τό σηκώνει ψηλά βλάπει τό κρεμασμένο περίστροφο " ..μοῦ τ' ἀφίσανε, μ' ἀφίσανε ὅσα εἶχανε.. καί σφαῖρες... γειά σας συντρόφοι .." ξαναπλαγιάζει σάν ξένοιαστος "πόσα μερόνυχτα βαστάξανε τήν ἀπεργία πείνας ἐκεῖνο τό χρόνο οἱ 40 οἰκοδόμοι.. βαστοῦμε .. ~~οἱ κομμουνιστές βαστοῦνε..~~ θά 'ρθοῦνε.. ἐσὺ βρέ Μανώλη ἐσὺ δέ μ' ἔφερες.. ποῦ'ναι τῆς σπηλιᾶς τό ἔμπα;" Πάλι κάνει νά σηκωθεῖ, τεντώνεται, " .. δέ βλέπω τίποτα, τί νά ἰδῶ ~~ἔδῶ πού κείτομαι..~~ τά σπέρτα μετρημένα.. ~~οἱ σφαῖρες μετρημένες~~ .. ἔλατε νά μέ βρῆτε.." φωνάζει ἀπελπισμένα. Μεγάλη σιωπὴ.

- 18 -

Στό Διάσελο τό παρατηρητήριο, οἱ ἀντάρτες τώρα τώρα πρινηδόν κι ὁ βαθμοφόρος μέ τά κιάλια παρατηρᾶ καί δίνει διαταγές:

-Κανείς μὴ γελαστεῖ καί ρίξει, στά 100 βήματα τοὺς περιμένομε, εἶπαμε πρώτη βολὴ ὀμαδόν, ὕστερα οἱ μισοί ἀπὸ δῶ ἀπ'τά πουρνάρια ὕστερα οἱ ἄλλοι μισοί, ν' ἀκουστοῦμε πολλοί.. προχωροῦνε... βρέ λαθέφανε, τοὺς

ξέφυγε τό μονοπάτι, πήρανε τά σύρματα τῶν κατσικιῶν
~~μπρός κατά μπρός~~ ἐδῶ στό ταμπούρι θά βγοῦνε καί μέ
πέτρες θά τούς χτυπήσομε δέ μᾶς βρίσκουνε τά πυράτους..

- Καί μέ πέτρες μωρέ, Ζήτω οἱ πέτρες..

- Σωριάστε ὅσες μπορεῖτε..μή σηκῶστε κεφάλι.. σέ κεῖ-
νο δά τό ξερό σφερδούκλι στῆσε τό δίκωχό σου, νά καί
τό δικό μου, νά χάλουσουνε κάμποσες σφαῖρες, μή ση-
κώσει κανένας κερατᾶς κεφάλι, θά ξεκάνομε καμπόσους,
μέ τά τέσσαρα γαρτζαλώνουνε..

- Εἶναι φασίστες μέ τίς φοῦντες..

- Θά σᾶς κρεμάσομε τίς φοῦντες στά πισινά.

- Σημαδέψτε κεφάλια, ἕνα ἄ καθένας οἱ πέντε πρῶτοι,
δεξιτά ὅλοι μαζί, πῦρ. Ὁμοβροντία, πέτρες καί χώματα,
πετοῦνε τρομαγμένα πουλιά, κατρακυλοῦνε Ἴταλοί σιο-
τωμένοι καί πληγωμένοι, δέ βρίσκουνε ἴσιο μέρος νά
κρυφτοῦνε· ἄλλη ὁμοβροντία τούς βρίσκει ἀπό ἀριστε-
ρα, ἕνας ἀξιωματικός κάνει νά σηκωθεῖ ξεφωνίζει " ἀ-
βάντι", μά κατρακυλᾷ, ρίχνει δυό χειροβομβίδες.

- Χτυπᾶτε τους μωρέ, ἐσεῖς μωρέ οἱ δεξιοί στό θεό
σας χτυπᾶτε... καί πέτρες μωρέ, γιούρια...

Μέ μανία οἱ ἀντάρτες πετοῦνε καί κοτρώνια, ξεχνοῦνε
μισοσηκῶνουνται ὄρθιοι, ἕνας ἀφίνει τ' ὄπλο του πιά-
νει τόν ὦμο του, φέρνει μιά γύρα σβουριστή ἀπ' τόν
πόνο, λυσοῦ ἀρπάχνει πάλι τ' ὄπλο του.

- Βρέ βῶδι χαμήλωσε... π' ἀνάθεμά σε.. τραυματίες θά
σηκῶνομε... γκρεμίζονται τόν κατήφορο...

- "Ατιμοι σκυῖλοι, βάνανε φωτιά χαμηλά...

- Φωτιές, φωτιές καίγεται ὁ πευκιᾶς..

Καπνός ἀπό 4-5 μεριές, ὁ οὐρανός μαυρίζει σιγά-σιγά.

Πάλι στή σπηλιά, ο Φώτης έχει συρθεϊ, προς τή φραγμένη τρύπα, είναι σκελετωμένος, ~~έλεινος~~ μά ξεζαλισμένος, ~~σκαλίζει~~ και ψηλαφίζει γύρω-γύρω μέ τά χέρια ~~του~~ και βογγᾶ. Προσέχει ἄξαφνα ἕναν ἦχο ἀλλοιώτικο "κανέ λαγός..πουλί". Τό θρόϊσμα δυναμώνει "βρέχει.. βρέχει..", ἀνεξήγητη χαρά, ξαπλώνει τριβειτή μέση του, καθίζει, σηκώνει μέ τά δυό του χέρια τό ποδάρι του μιά-δυό φορές, ἀναστενάζει. 'Ακούγεται ἀπό μακριά κατσιανάκι πού βελάζει, ἀναριγᾶ, βάνει αὐτί, μιά φιλή φιλή φωνίτσα τραγουδᾶ:

" Κίνησα νά 'ρθῶ τό βράδυ μ'ἔπιασε φιλή βροχή

" Τό θεό περικαλοῦσα γιά νά σέ'βρω μοναχή "

'Αβάσταχτη χαρά, ~~τρέμει~~, ξεφωνίζει ἀντιλάλησε ἡ σπηλιά.

- "Εἶ κοριτσάκι, κοριτσάκι ὅποια κι ἂν εἶσαι..

Κόβεται τό τραγούδι.

- "Ὦχ θά ~~τρομάξει~~, τρόμαξε, θά πάρει δρόμο..μή φοβᾶσαι καλέ.. κατὰ δῶ, ἀπό δῶ στή σπηλιά..

'Η Γιασεμώ ἀπόμεινε στόν τόπο, ἀναυδη ἔπειτα κάνει νά φύγει τραβᾶ ἕνα κατσιανάκι ἀπ'τό σκοινί, αὐτό βελάζει, τοῦ τυλίγει τό κεφάλι μέ τό παλιομποχτσά της, τό σφίγγει πάνω της, ὅσο ἀκούει τή φωνή ξεπερνᾶ τό φόβο ἡ περιέργεια:

-Ποιός φώναξε;

-'Από δῶ, μή φοβᾶσαι, ἀπό δῶ.. ἔλα κοντά..

-Φανερώσου..

-Κεῖτομαι χάμω.. μέσα στή σπηλιά, μέσα..

-'Η τρύπα εἶναι φραγμένη..

'Ο Φώτης καταλαβαίνει πιά τή θέση του, ὅπως καί τό

'βαζε ὁ νοῦς του, ἡ φωνή του ἀγριεύει:

- Βόηθα με, πιάσε νά μέ ξεφράξεις..

- Ποιός είσαι;
- Έσύ από ποιό χωριό είσαι;
Σιωπή, άμοιβαία δυσπιστία.
- Θά 'ρθω αύριο μέ τή μάνα μου..
- Μήν έρθεις ποτέ μέ κανέναν.
- Έδωνά θά πεθάνεις..
- Έγώ νά πεθάνω; Έγώ μωρή νά πεθάνω.. ό πατέρας σου ποϋ είναι;
- Πήε..στόν πόλεμο.. Πάει..
- Έχεις άδέρφια;
- Ένανε.
- Είναι στά χωράφια; Έχετε χωράφι, έργαλειά;
- Νά 'βλεπες ^{και τ'}τά έργαλειά μας, φτιάρια, τσάπες, δρε-
πάνια, κλαδευτήρια, ~~και πόσα~~ κοφίνια γιά τίς έλιές
πόσα ~~που βάλα~~ μᾶς τά πήρανε..
- Ποιός;
- Οί φασίστες..
- Τούς ξέρεις μωρή ;
- Έμ πῶς δέν τούς ξέρω.. δέ μᾶς κᾶνανε μπλόκο τέσ-
σερις φορές, οϋτε στή βρύση νά πᾶμε.. δέν κλείσα-
νε τά λιοτρύβια..
- Τίποτα δινά σας παιδιά είναι βγαλμένα στό βουνό;
- Έμ πῶς νά μή βγοϋνε πού τούς κυνηγούσανε..
- Πέ μου τ' όνομα σου..
- Γιασεμώ..
- Είναι βλέπω καλή κοπέλα έσύ Γιασεμώ, έγώ είμαι
άντάρτης τραυματίας μέ κρύφανε στή σπιλιά..
- Καλά-καλά σέ κρύφανε..
- Θά μέ βοηθήσεις νά βγῶ.. καί νά μέ κρύψεις που-
θενά; Ένα σκοινί χρειάζεται κι ένας κασμᾶς..

- Σάν πολλά ζητᾶς.. τ' ὄνομα σου ἐσένα;
- Φώτης.. θά φέρεις τά σύνεργα Γιασεμάκι νά βγῶ ;
Γυρίζουνε ~~τ'~~ ἀποσπάσματα ^{κατά} δῶ ~~στό λαγιάδι;~~
- Πᾶν στόν ἀγύριστο, μά εἶναι κι οἱ ρουφιάνοι..
- Νά 'χεις τό νοῦ σου.
- Βλέπ'ς νά μήν τόν ἔχω.. καλλίτερος ὁ δικό σας
πού σέ ^{κλείδαγε} φέρανε δῶ καί πῶς σέ βγάζομε.. θά πάω στή
Γερόντισσα.. τώρα νυχτώνει θά πάω αὔριο..
- Αὔριο πρίν ἔβγει ὁ ἥλιος , ἄντε Γιασεμῶ.. περιμέ-
νω..

Τραβᾶ ἡ Γιασεμῶ τήν κατσινούλα, φεύγει ἄξαφνα
στέκεται.

- Βρέ τοῦτον μπᾶς εἶχε στό νοῦ του ὁ λολο-Μανώλης
καί μοῦ μήνυσε μέ τόν καρβουνιάρη νά πάω γιά χόρ-
τα ἐκειδά στή Χαμωσπιλιά πού βγαίνει τό καλό ρα -
δίκι καί τό μυρόνι.. τέτοιες ὥρες, λέω κι ἐγώ, ~~κεῖ-~~
~~νος~~ θυμᾶται τό ραδίκι καί τό μυρόνι..

- 20 -

Ἡ Γιασεμῶ σιάβει μπρός στή σπιλιά μέ τά δυό φιλά-
φιλά χεράκια της, μέ τήν τσάπα πρῶτα ὕστερα μέ χέ-
ρια καί μέ τά ποδάρια. Κάθε τόσο δοκιμάζει νά
σπρώξει τό βράχο. Παρακάτω ἡ Γερόντισσα βαστιέ-
ται ἀπό ἕναν θάμνο, μουρμουρᾶ:

- Πῶς νά τόν ἀφίσομε, ράσο φορῶ, δίνω λόγο στό θεό,
αὐτά τά παλληκάρια.. χωρίς ἐτοῦτα θέλα μείνομε
μονάχα οἱ ρουφιάνοι.. ~~Εὔλα μοῦ βρίσκονται νά τοῦ~~
~~βράσω νερό..~~ μά τί θά φάει.. τί θά φᾶμε.. ἄχ οἱ
ἀντίχριστοι.. οὔτε λαδάκι οὔτε κρασάκι ἀφίσανε..
~~κάμποσα καρύδια βρίσκονται..~~

- Βάστα καλά Γερόντισσα πέρασα τό σιοινί, τράβα
τώρα, τράβα καί σύ καλά, ἴσα..

Ἡ πέτρα σείστηκε, κατρακυλᾷ στό γκρεμνό, ἡ Για-
σεμώ χοροπηδᾷ ~~δίπλα πετᾷ ψηλά τά χέρια~~, φάνηκε ὁ
Φώτης χάμω σάν ἐρπετό ^{μόνο} ~~μέ~~ τό κεφάλι σηκωμένο, ~~ἄσαρ-~~
~~κο~~, τριχωτό, γιά φόβισμα, τυφλωμένος ἀπ'τό φῶς"δέ
βλέπω.." εἶπε βραχνά, ρίχνει τό κεφάλι στά χέρια
του, ἡ Γιασεμώ φωνάζει "Βλέπεις, βλέπεις, σέ βγά-
λαμε.."

Ἡ Γερόντισσα σταυροκοπιέται "Παναγιά μου μπᾶς εἶ-
ναι κᾶνας ὄσιος.. κᾶνας νηστευτής.. ἔζησα καί τόν
εἶδα.. φερ τό τσουβάλι. Γιασεμώ, ἐγώ μπροστά, ἐσύ
ἀπό πίσω.. λές νά σκιστεῖ.. δέν ἔχομε ἄλλο..

- Βλέπεις Γερόντισσα, σοῦπα φέμματα; Νά πού τόν
ἦβρα..

- Ἐμ πῶς.. ἄλλο βρέσιμο δέ σοῦλαχε.. νά μπλέξω κι
ἐγώ..

- Κειδά πού μάζευα χορταράκια, ἔλεγα κι ἓνα τραγου-
δάκι..

- Ἦσουνα χορτάτη ἔ καφερή καί τραγουδοῦσες.. ἄϊν-
τε παλλικάρι μου, ξαπλώσου ἐδωνά πάνω, σηκωτό θά
σέ πᾶμε.. ἄραγε ἡ μάνα σου τί ὄνειρα θά βλέπει..

- Ἐνα νερό νά πιῶ, νά ~~ξεζαλιστῶ~~.. τό νερό τοῦτο μέ
γλύτωσε..

- 21 -

- Λιμανάκι ἔρημο, καλαμιές πυκνές ἀπ'τή μιά, βρά-
χος ἀπ'τήν ἄλλη.. ἀκούγονται τά κυματάκια πολύ μα-
λαιά, τά βότσαλα πού σέρνουνε..

Ὁ καφετζῆς καί φαρᾶς (ἀριθ. I) τράβηξε τή βάρια του

ἀπ'τίς καλαμιές πού ἦτανε κρυμμένη φέρνει τά κου-
πιά, τήν ἄγκυρα, περιμένει. Στρίβει χοντροκομ-
μένο καπνό σέ χαρτί καπνίζει. Παρουσιάζεται ἡ Για-
σεμώ, ὕστερα ὁ Φώτης, κουτσένει βαστᾶ δυό χοντρά
ραβδιά. Τή βλέπει ~~πρῶτα~~ ὁ γέρος "ἄντε εἶσαι ἀλα-
φροπόδαρη ἀλεπουδίτσα οὔτε χαλίκι δέ μετατόπισε..
αὐτός ποιός εἶναι πάλι.." μέ ἀύστηρότητα μιλά τώ-
ρα "ποῦναι ἡ ἄρρωστη μάνα σου; "

"Ἄς τή μάνα μου καλέ μπάρμπα, θά σοῦ μιλήσει τοῦ-
τος..

- Ποιός μέ κοροϊδεύει ἀπ'τούς δυό; Δέν εἶπες νά
πᾶμε τή μάνα σου στή Χώρα στό νοσοκομεῖο; ~~Ἐσύ~~
~~ὀλόκληρος ἄντρας, δέ ντρέπεσαι, παίζουμε;~~

- Περίμενε, δέν ξέρεις τίποτα ἔσύ; ~~δέν~~ ἄκουσες πώς
χτυπηθήκαμε οἱ ἀντάρτες μέ τόν Ἰταλό, ~~δόσαμε μά-~~
~~χες..~~ εἶμαι τραυματίας..

- Τί θές ἀπό μένα;

- Πρέπει νά περάσω στό Νότιο τομέα, ~~εἶμαστε~~ κυιλω-
~~μένοι~~, ἀπόψε τή νύχτα, ~~ὅποτε~~ ~~μπορεῖς~~ νά μέ βγάλεις
σέ μέρος σίγουρο.

- Ξέρεις ἔσύ τώρα δά τίποτα μέρη σίγουρα; Κι ἄν
πέσει ἀπάνω μας κανένα καταραμένο τους περιπολικό,
κανένας προβολέας;

- Παραγάδια ρίχνεις νά θρέψεις τό σπίτι σου, εἶμαι
γυιός σου..

- "Ἄμ πῶς ἔχω τό Χάρο τόν ἴδιο γυιό καί φαρεύω χαρό-
φαρα στά νερά πού πᾶν στόν ἄλλο κόσμο.. Καί ποῦ'ν
τά παραγάδια, τά σύνεργα, δέν ξέρετε μωρέ πώς δέν
ἔχει πιά ~~σίγγρια~~ οὔτε ἡ στεριά οὔτε ἡ θάλασσα;

Καί τοῦτο τ'εἶναι, φυλαχτό;

~~Βλαστημᾶ~~, τοῦ παίρνει τό περίστροφο, τό κρύβει στόν

κόρφο του.

- Ξέχασέ το, ξέγραφέ το.. Έλα φέρε τά κουπιά μωρή
νάχουμε νύχτα πολλή μπροστά μας, δόστου.. ~~νά 'ίδου-~~
~~με κι αν κάνει νερά..~~

Ρίχνουνε τή βάρια, μπαίνουνε μέσα οί δυό

- Κι εγώ.. ~~ξεφωνάζει, ξεφνιάζεται~~ ή Γιασεμώ.

- ~~Βλέπεις μωρές Γιασεμώ,~~ ^{Δε} βλέπεις καί σύ όλα δύσκολα..

- Καί τοῦτα όλα εύκολα ἦτανε; Ξέρω τραβῶ κουπί..

Πάρτε με, βρέ Φώτη πάρε με..

Ἡ βάρια ξεμακραίνει.

Σέ γοργό ρυθμό ἐνδιάμεσες σιηνές, ~~βουρβου~~ ἀκούγονται
μόνο ~~πρωγές,~~ παραιάλια, κατάρες.

α) Καμιόνο μεταγωγικό γεμάτο μαυροσκούφηδες περνών-
τας στόν ἀμαξιτό ρίχνουνε γιά διασιέδαση στίς γυ-
ναῖνες πού δουλεύουνε ^{σε χυρῆφι} ~~σ' ἐλαιόνα,~~ τίς σκορπίζουνε,
~~σάν πουλιά.~~ Πέφτουνε δυό στόν τόπο, ~~μιά τρέχοντας.~~

Ὁ πολύ νέος σωφέρ φρενάρει ἀπότομα, πηδᾶ ἔξω, τρα-
βᾶ πιστόλι κάνει νά σημαδέψει τόν ἐπιλοχία τους,
πέφτει πάνω του ὁ βοηθός του στρατιώτης ξεφωνίζει:

" βιντσερέμο **VINCEREMO**", ~~τόν σπρώχνει στή θέση του,~~
βάζει ταχύτητα, σκορπᾶ καί κυνηγά ~~σά μεθυσμένος~~ ἕνα
μικρό κοπάδι πρόβατα, σκοτώνει δυό - τρία.

β) Σέ πλατεῖα χωριοῦ φέρνουνε μπουλούκια - μπουλού-
κια τούς ἄντρες χτυπημένους, ~~σπρωγμένους,~~ γυναῖκες
ἀπό τά στενά δρομάκια μαζεύονται ἀναμαλλιασμένες,
ἕνας καταδότης μέ τό κεφάλι τυλιγμένο σέ τσουβάλι
τρυπημένο στά δυό μάτια δείχνει μέ τό δάχτυλο χω-
ριάτες καθώς ὁ μαυροσκούφης ἰταλός ἀξιωματικός δια-
βάζει ὀνόματα, μιά γυναίκα χυμᾶ νά πέση καταπάνω

του, τήν τραβοῦνε πίσω ~~άλλες~~ φέρνουνε ~~δυό~~ ^{στηρώχυρι} ~~καραμπι-~~
~~νιέροι~~ κι' ένας ρουφιάνος τή Γερόντισσα τή ~~στήνου-~~
~~νε~~ ~~στή~~ μέση, αὐτή κατάχλωμη μά ἡ φωνή της ἀτάραχη
" δέν είδα ..δέν άκουσα.." σηκώνει τά μάτια, τεντώ-
νει τά χέρια παρακλητικά φέλνει "σῶσον Κύριε τόν
λαόν σου.." τό στόμα της στραβό, τῆς άκουμποῦνε
στήν πλάτη ένα ὄπλο, αὐτή πιό βιαστικά, πιό δυνα-
τά καί μέ πιό στραβό τό στόμα συνεχίζει. "Ένα γύ-
ρω οί φασίστες σπᾶνε πρότες, πετοῦνε ὄξω ἔπιπλα,
σικεύη, ροῦχα, τσουκάλια, στάμνες ^{κρεμάνε} σ' ένα
δέντρο ένα καζάνι χάλκινο τό βάζουνε σημάδι, ~~τό~~
~~τρυπάνε~~, μεθυσμένοι γιά καταστροφή σκοτώνουνε ~~δυό~~
σκυλιά πού τριγυρίζανε "λυπήσου τ'άθῶα σου πλάσμα-
τα Χριστέ μου", μουρμουρᾷ ἡ Γερόντισσα.